

Správa o výsledku kontroly 2025

**Štátne podniky
v zakladateľskej pôsobnosti
Ministerstva pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR**

**Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda**

Kontrolovali sme

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR)

MPRV SR je ústredným orgánom štátnej správy pre poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, ochranu poľnohospodárskej pôdy, závlahové a odvodňovacie systémy, veterinárnu kontrolu, rastlinolekársku starostlivosť, plemenársky dozor, rybárstvo, poľovníctvo, potravinárstvo, spracovanie dreva a pozemkové spoločenstvá a zároveň plní úlohy súvisiace s rozvojom vidieka.

Hydromeliorácie, štátny podnik (Hydromeliorácie, š. p.)

Hydromeliorácie, š. p. zabezpečuje výkon správy hydromelioračných zariadení vo vlastníctve SR a verejnoprospešné činnosti v rámci správy, prevádzky, opravy a údržby odvodňovacích systémov a v rámci preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami a odstraňovanie následkov povodní.

Závodisko, š. p.

Závodisko, š. p. plní funkciu Dostihovej autority v SR, organizuje dostihové dni, riadi testovanie výkonnostného potenciálu dostihových koní a zabezpečuje výkon gescie v chove anglického plnokrvníka a klusáka v SR.

Ako sme postupovali

Kontrola bola realizovaná v súlade so zákonom o NKÚ SR a štandardmi, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Výber vzorky bol realizovaný na základe odborného úsudku kontrolórov po zvážení rizikovosti a hodnoty jednotlivých položiek. Kontrolovaným obdobím boli roky 2022 až 2024 a súvisiace obdobia.

Prečo sme kontrolovali

Zameranie a nastavenie kontrolnej akcie vychádzalo z detailného monitoringu plnenia opatrení a identifikovaných rizikových oblastí z kontrol NKÚ SR vykonaných v štátnych podnikoch v gescii rezortu pôdohospodárstva v rokoch 2017 až 2019. Išlo najmä o činnosť organizačných útvarov MPRV SR vo vzťahu k štátnym podnikom, predovšetkým čo sa týka ich riadenia a strategického rozvoja, metodického usmerňovania, koordinácie a financovania. Z pohľadu štátnych podnikov išlo o plnenie cieľov a ukazovateľov stanovených v koncepciách rozvoja štátnych podnikov a nakladanie s finančnými prostriedkami a majetkom štátu v ich správe.

Čo sme zistili

MPRV SR:

- Odporúčania NKÚ SR ako aj opatrenia prijaté MPRV SR vo vzťahu k štátnym podnikom sa plnili len formálne a neprinesli žiadne významné zmeny k ich lepšiemu fungovaniu.
- Vzájomná komunikácia zakladateľa a štátnych podnikov sa javila ako zlyhávajúca, pričom MPRV SR si vo vzťahu k nim neplnilo svoju zodpovednosť za metodické riadenie, usmerňovanie a výkon štátnej správy, čo má svoj podiel na dôsledkoch v podobe ekonomickej stagnácie obidvoch štátnych podnikov.
- Činnosť ministerstva sa zúžila najmä na prideľovanie dotácií k zabezpečeniu prevádzky štátnych podnikov, pričom gestorská Sekcia poľnohospodárstva nepreukázala žiadny vlastný koncepcný rozvojový plán ich udržateľnosti do budúcnosti.
- Nedostatky v menovaní výberových komisií ako aj v postupe pri výberových konaniach na obsadenie miest riaditeľov, predsedov a členov DR štátnych podnikov.
- Päť personálnych zmien na postoch riadiacich zamestnancov gestorskej Sekcie poľnohospodárstva neprispelo k stabilnému riadeniu a fungovaniu štátnych podnikov.
- Dlhodobou nečinnosťou MPRV SR priamo spôsobilo a bolo zodpovedné za takmer trojročnú nefunkčnosť DR Hydromeliorácie, š. p. a viac ako ročnú nefunkčnosť DR Závodisko, š. p.
- MPRV SR si v súvislosti so schvaľovaním niektorých predložených dokumentov neplnilo svoje povinnosti zo zákona o štátnom podniku z dôvodu, že tieto dokumenty neboli prerokované v DR. Nefunkčnosť DR však zapríčinilo samo.
- Koncepcie rozvoja vo väčšine prípadov štátne podniky vypracovávali zbytočne, pretože MPRV SR ich neschvaľovalo, nesledovalo a ani nevyhodnocovalo plány a ciele v nich stanovené.

Kontrolované štátne podniky:

- Štátne podniky sú v plnej miere závislé na dotáciách poskytovaných zakladateľom, keďže náklady nedokážu pokryť výnosmi z vlastnej činnosti.
- Hydromeliorácie, š. p. si svoju každoročne vykazovanú stratu spôsobenú vysokými odpismi hydromelioračného majetku vysporiadava na úkor kmeňového imania, ktoré pri jeho založení bolo 216,1 mil. eur a k 31.12.2024 bolo vykázané už len vo výške alarmujúcich 14,12 mil. eur, čo predstavuje jeho zníženie o takmer 202 mil. eur. V krátkodobom horizonte tak možno očakávať zápornú hodnotu kmeňového imania.
- Mnohé závlahové a odvodňovacie zariadenia sú v havarijnom stave alebo úplne nefunkčné a vyžadujú si generálnu opravu, pričom na investičné zámery Hydromeliorácie, š. p. nemá vypracované projektové dokumentácie.
- Investičná činnosť na hlavných melioračných zariadeniach nebola plánovaná ani realizovaná, najmä z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. Štátny podnik nemá vypracovaný plán ani kvantifikovanú výšku investičného dlhu.
- Z celkovej priemernej výmery 315 573 ha vybudovanej plochy na závlahy, Hydromeliorácie, š. p. v období rokov 2022 až 2024 prenajímal závlahy len na výmere 54 962 ha, čo je v prepočte 17,42 %. Závlahová rúrová sieť bola využitá len na 14,89 %.
- Pri väčšine uzatvorených zmlúv štátneho podniku Hydromeliorácie, š. p., sa v súčasnosti aj po zohľadnení inflácie pohybuje výsledná cena prenájmu TPC HZZ do výšky 6 eur/ha/rok.
- V rámci programového obdobia 2014 – 2020 Hydromeliorácie, š. p. úspešne zrealizoval projekt Manažment údajov v oblasti hydromeliorácií v hodnote 347 tis. eur a aktuálne realizuje projekt Mechanizácia pre údržbu závlahových kanálov a areálov vodných stavieb ZÁPAD, STRED a VÝCHOD v hodnote 7,087 mil. eur. Projekty „Rekonštrukcie odvodňovacích kanálov PC 1 až PC 4“ v hodnote 34,129 mil. eur a „Elektronické služby Hydromeliorácií“ vo výške viac ako 613 tis. eur nezrealizoval.
- Výsledok hospodárenia Závodisko, š. p. bol po zdanení v období rokov 2022 a 2024 síce kladný, rádovo však len v jednotkách tis. eur. V roku 2023 hospodáril so stratou 119 tis. eur.
- Výstavba „Novej tribúny“ je od roku 2012 pozastavená. Preinvestovaných bolo 1,058 mil. eur a na jej dokončenie chýba v súčasnosti viac ako 6 mil. eur, ktorými Závodisko, š. p. nedisponuje.
- Významnú časť kontrolovaného obdobia boli DR obidvoch štátnych podnikov nefunkčné a uznášania neschopné, čo malo za následok neskoré prerokovanie viacerých dokumentov, resp. ich neprerokovanie.
- DR v rámci svojej pôsobnosti nie vždy postupovali v súlade s ustanovením § 21 ods. 1 zákona o štátnom podniku, najmä neschvaľovali návrhy na obstaranie hmotného a nehmotného majetku, koncepcie rozvoja podniku prerokúvali s výrazným časovým oneskorením alebo vôbec, nekontrolovali údaje v účtovných knihách, ako aj ďalších dokladoch a nepodávali zakladateľovi polročnú a ročnú správu o hospodárení podniku.

Čo odporúčame

NKÚ SR odporúča Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie, aby zaviazalo MPRV SR k spracovaniu dlhodobej koncepcie udržateľného a strategického rozvoja všetkých štátnych podnikov v jeho pôsobnosti.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontroly bolo zhodnotiť systém zabezpečenia rozvoja vybraných štátnych podnikov a plnenie prijatých opatrení z predchádzajúcej kontrolnej činnosti NKÚ SR.

Predmetom kontroly bolo:

MPRV SR

1. Systém riadenia a kontroly štátnych podnikov.
2. Plnenie prijatých opatrení z predchádzajúcich kontrol NKÚ SR.

Štátne podniky

1. Koncepcie rozvoja štátneho podniku.
2. Hospodárenie štátneho podniku.
3. Kontrolná činnosť a plnenie prijatých opatrení z predchádzajúcej kontroly NKÚ SR.

Kontrola bola vykonaná ako kontrola súladu s prvkami výkonnosti v troch kontrolovaných subjektoch, v ktorých boli preverené relevantné dokumenty a postupy potrebné pre splnenie účelu a predmetu kontroly.

Rámec kontrolnej akcie

Pre dosiahnutie požadovaného výsledku kontroly bola použitá metóda preskúmania dokladov a dokumentov, analýzy, písomné stanoviská k predmetu kontroly a rozhovory s vecne príslušnými zamestnancami kontrolovaných subjektov. Pri výbere vzorky boli využité najmä neštatistické metódy, konkrétne výber vzorky založený na profesionálnom (odbornom) úsudku kontrolóra so zohľadnením rizikovosti a významnosti (hodnoty) jednotlivých položiek vzorky (populácie). Hodnotiacimi kritériami boli relevantné časti legislatívy SR, vrátane súvisiacich právnych predpisov, týkajúcich sa jednotlivých oblastí predmetu kontroly a platných v konkrétnom kontrolovanom období, ako aj interné predpisy a strategické dokumenty kontrolovaných subjektov v kontrolovanom období rokov 2022 – 2024. Prvkami výkonnosti bolo zhodnotenie činnosti organizačných útvarov MPRV SR vykonávajúcich gestorskú funkciu voči štátnym podnikom v jeho zakladateľskej pôsobnosti.

Výsledky kontrolnej akcie

MPRV SR

Výber riaditeľov, predsedov a členov DR

MPRV SR v kontrolovanom období 2022 až 2024 vyhlásilo 19 výberových konaní, z toho na funkciu riaditeľa štyri, na funkciu predsedu DR osem a na funkciu člena DR sedem výberových konaní. Primárnou požiadavkou zákona o štátnom podniku bolo transparentné menovanie päťčlennej výberovej komisie ministrom, v ktorej aspoň jeden člen mal byť menovaný ako zástupca zvolený zamestnancami štátneho podniku. Kontrolou preverené výberové konania uskutočňovali výberové komisie bez ich menovania zakladateľom. Spisy neobsahovali vyjadrenie, ani listinu podpísanú ministrom deklarujúcu, že zakladateľ vykonal akt menovania päťčlennej komisie v určitej a zrozumiteľnej forme pred uskutočnením výberového konania. V zriadených výberových komisiách rozhodovali zamestnanci štátneho podniku, ktorí neboli zvolení zamestnancami podniku tak ako ustanovuje zákon. Absencia menovania výberových komisií a voľby zástupcu zamestnancov mala za následok nielen zákonný nedostatok, ale aj zmätočný postup a priebeh pri obsadzovaní výberových komisií, keď napr. namiesto zamestnanca štátneho podniku pozvaného do komisie ministerstvom, komisia zasadala v zložení, kde za zamestnancov rozhodovala zamestnankyňa podniku, ktorá nebola ministerstvom oficiálne pozvaná ani menovaná.

Viaceré výberové konania vyhlásené v kontrolovanom období neobsahovali v spisovej zložke záznam o tom, kto, kedy a na základe čoho rozhodol, že uchádzači splnili, resp. nesplnili predpoklady na zaradenie do výberového konania. Postup pri výberových konaniach na obsadenie miest riaditeľov, predsedov a členov DR štátnych podnikov MPRV SR nemalo upravený interným aktom riadenia.

Dlhodobou, aj niekoľkomesačnou nečinnosťou po znížení počtu členov DR v štátnych podnikoch, oneskoreným vyhlasovaním výberových konaní na členov DR ministerstvo v piatich prípadoch počas kontrolovaného obdobia porušilo zákon o štátnom podniku, keď bezprostredne zapríčinilo nielen, že noví členovia DR neboli ustanovení do funkcie bez meškania, cca do dvoch mesiacov, ale až po uplynutí 6 až 12 mesiacov, ale aj to, že MPRV SR tým priamo spôsobilo a bolo zodpovedné za niekoľkomesačnú nefunkčnosť DR Hydromeliorácie, š. p. (35 mesiacov) a Závodisko, š. p. (17 mesiacov).

Gestorovanie štátnych podnikov zo strany MPRV SR

Metodické riadenie a usmerňovanie kontrolovaných štátnych podnikov má podľa organizačného poriadku MPRV SR v kompetencii Sekcia poľnohospodárstva. Len v rámci kontrolovaného obdobia sa na pozícii generálneho riaditeľa tejto sekcie uskutočnilo päť personálnych zmien, čo neprispelo k jej stabilnému riadeniu a fungovaniu.

Primárna funkcia gestorskej sekcie reprezentujúcej záujmy zakladateľa u kontrolovaných štátnych podnikov, bola z pohľadu efektívnosti a prínosu pre správu a zabezpečenie ich riadnej funkčnosti nedostatočná. Kontrolou bolo zistené, že si neplnila úlohy a kompetencie ustanovené nielen zákonom, ale aj organizačným poriadkom a internými usmerneniami vydanými ministrom.

V kontrolovanom období bolo zo šiestich koncepcií rozvoja kontrolovaných štátnych podnikov ku kontrole predložených len päť. Jedna koncepcia rozvoja Závodisko, š. p. na rok 2024 vôbec neexistovala, jedna bola schválená zakladateľom so 16 mesačným oneskorením a jedna koncepcia rozvoja Hydromeliorácie, š. p. na rok 2023 nebola schválená aj napriek jej predloženiu riaditeľom štátneho podniku po prerokovaní v DR. Zvyšné tri koncepcie buď neboli ministerstvu oficiálne predložené z dôvodu ich neprerokovania v DR, alebo boli predložené len ich neprerokované verzie v DR. Opodstatnenosť koncepcií rozvoja štátnych podnikov sa v kontrolovanom období strácala, keďže gestor niektoré koncepcie rozvoja nevidel ani neschvaľoval a zároveň ani nevyhodnocoval. Zároveň neprijímal žiadne iniciatívne kroky a závery, ktorými by štátne podniky nastavil v pozitívnom trende vývoja.

Zo šiestich účtovných závierok kontrolovaných štátnych podnikov bolo zistené, že gestorskou Sekciou poľnohospodárstva boli schválené len dve a k správam o hospodárení Hydromeliorácie, š. p. sekcia zase nevyhotovovala stanoviská z dôvodu, že neboli oficiálne predložené DR štátneho podniku po ich prerokovaní.

Počas kontrolovaného obdobia MPRV SR opakovane uvádzalo, že z dôvodu nefunkčnosti DR u kontrolovaných štátnych podnikov sa nepredkladali dokumenty tak, ako to zákon o štátnom podniku ustanovoval, a preto nemohli byť schválené. DR štátnych podnikov boli pritom zložené aj zo zástupcov zakladateľa. Prípadnou novelizáciou kompetencií MPRV SR v zákone o štátnom podniku by sa zabezpečilo, že pri nefunkčnej DR a podmienke schvaľovania predkladaných dokumentov zakladateľovi, nebude proces závislý len na správnom fungovaní DR, ale zakladateľ bude mať alternatívne možnosť schvaľovať príslušné dokumenty predkladané štátnym podnikom aj bez prerokovania v DR.

V rámci preverovania existencie vlastných strategických plánov gestora v strednodobých a dlhodobých prognózach vývoja hospodárenia obidvoch štátnych podnikov vyplynulo, že Sekcia poľnohospodárstva nedisponovala žiadnym koncepčným rozvojovým plánom ich udržateľnosti.

Financovanie štátnych podnikov zo strany MPRV SR

Finančné prostriedky boli kontrolovaným štátnym podnikom poskytnuté na základe zmlúv z rozpočtu kapitoly MPRV SR vo forme národnej podpory a štátnej pomoci, pričom ich konkrétna výška je uvedená v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č. 1: Poskytnuté finančné prostriedky kontrolovaným štátnym podnikom v rokoch 2022 až 2024 (v eur)

Rok	Závodisko, š. p.			Hydromeliorácie, š. p.
	Národné podpory		Štátna pomoc	Národné podpory
	Bežné výdavky	Kapitálové výdavky		Bežné výdavky
2022	1 200 000,00	83 726,00	14 018,40	2 250 000,00
2023	1 243 279,00	275 000,00	11 528,00	2 728 000,00
2024	1 400 000,00	0,00	13 606,30	2 900 000,00

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov MPRV SR.

Štátna pomoc sa týkala len podniku Závodisko, š. p., a to na zabezpečenie poskytovania dotovanej služby na založenie a vedenie plemennej knihy a plemenárskej evidencie a pohybovala sa od 11,5 do 14 tisíc eur. V prípade národnej podpory sa výška poskytnutých finančných prostriedkov pohybovala v rozmedzí od 1,2 mil. eur do 1,4 mil. eur pre Závodisko, š. p. a pre Hydromeliorácie, š. p. v rozpätí od 2,25 mil. eur do 2,9 mil. eur. Kapitálové výdavky boli poskytnuté taktiež len pre Závodisko, š. p. v roku 2022 v sume necelých 84 tisíc eur a v roku 2023 vo výške 275 tisíc eur s účelom poskytnutia „Rozvoj a zachovanie majetku štátu slúžiaceho na organizáciu dostihov“.

Za kontrolované obdobie rokov 2022 až 2024 bolo zverejnených a využitých osem výziev pre Hydromeliorácie, š. p. a sedem výziev pre Závodisko, š. p., na základe ktorých boli po splnení podmienok uzatvorené zmluvy o poskytnutí dotácie na určený účel poskytnutia v súlade s platnou legislatívou. Kontrolované štátne podniky zasielali MPRV SR žiadosti o poskytnutie dotačných finančných prostriedkov. V prípade Závodisko, š. p. boli predložené celkovo štyri žiadosti, z toho na tri boli vypísané výzvy a následne uzatvorené zmluvy podľa platnej legislatívy. V prípade jednej žiadosti o dostavbu novej tribúny bola táto odstúpená na Útvar hodnoty za peniaze MF SR, ktorý spracoval ekonomické hodnotenie investície. MPRV SR sa vyjadrilo, že na tento projekt nebola v roku 2023, 2024 a zatiaľ pre rok 2025 poskytnutá žiadna dotácia. Hydromeliorácie, š. p. podal štyri žiadosti vrátane súvisiacich písomností, pričom na jednu bola vypísaná výzva a následne uzatvorená zmluva podľa platnej legislatívy. MPRV SR v prípade troch žiadostí informovalo Hydromeliorácie, š. p., že súčasný stav rozpočtu kapitoly ministerstva nedovoľoval navyšovať limity na financovanie národných podpôr.

Hydromeliorácie, š. p.

Koncepcie rozvoja štátneho podniku

Koncepcie rozvoja podniku na roky 2022 až 2024 vypracovával Hydromeliorácie, š. p. v súlade so zákonom o štátnom podniku. Niektoré investičné zámery alebo projekty uvádzané v plánoch investícií do HOZ, sa však vo viacerých koncepciách z roka na rok opakovali (prepisovali). Napríklad projekt Rekonštrukcie odvodňovacích kanálov PC 1 až PC 4, ktorý vychádzal z opatrenia 5 PRV SR 2014 – 2020, bol v pláne investícií rozpísaný už v Koncepcii rozvoja podniku na rok 2016 s plánovanou dobou realizácie tri roky. Takmer identicky bol tento projekt uvedený aj neskôr v koncepciách na rok 2021 a 2022. Napriek predĺženiu programového obdobia o dva roky sa tento projekt s predpokladanou hodnotou zákazky viac ako 34 mil. eur nikdy nezrealizoval. Dôvodom bolo zrušené VO, pretože nedošlo k uzavretiu zmlúv o poskytnutí nenávratného finančného príspevku medzi štátnym podnikom a PPA a v dôsledku 11. modifikácie finančného plánu PRV 2014 – 2022.

Ďalším príkladom je investičný zámer Rekonštrukcie odvodňovacej čerpacej stanice Klin nad Bodrogom, ktorý bol zo strany štátneho podniku zaradený do plánu investícií v rámci HOZ už v Koncepcii rozvoja podniku na rok 2021. V rovnakom znení sa tento zámer prepísal aj do Koncepcie rozvoja podniku na rok 2022 a neskôr aj do Koncepcie rozvoja podniku na rok 2024. Dôvodom nezrealizovania tohto investičného zámeru boli podľa vyjadrenia štátneho podniku nedostatočné finančné prostriedky určené na kapitálové výdavky a (nevyhlasené) výzvy na úseku odvodnenia a protipovodňových opatrení zo strany MŽP SR, kde by bol oprávneným žiadateľom štátny podnik. Všetky náklady spojené s rekonštrukciou by musel vynaložiť z vlastných príjmov, ktoré neboli dostačujúce. Predmetný investičný zámer uviedol štátny podnik aj v Koncepcii rozvoja podniku na rok 2025, s tým rozdielom, že pôvodne predpokladané investičné výdavky vo výške 70 tis. eur, resp. 100 tis. eur uvedené v predchádzajúcich koncepciách upravil na súčasných 350 tis. eur.

Jediná koncepcia rozvoja podniku, v ktorej bola spracovaná vízia štátneho podniku na niekoľko rokov dopredu, bola Koncepcia rozvoja podniku na rok 2023, pričom ani z tejto koncepcie sa väčšinu plánov, resp. cieľov štátnemu podniku nepodarilo naplniť, či zrealizovať.

V krátkodobom pláne išlo najmä o investície do technológie ukrytej v kontajnerových čerpacích staniciach, ktoré by boli v prípade nezáujmu poľnohospodára o zavlažovanie v danej oblasti celé aj s kontajnerom jednoducho premiestniteľné na iné miesto, kde by o zavlažovanie bol záujem a o investície do závlahového potrubia v súvislosti s odstraňovaním identifikovaných porúch bezvýkopovou metódou.

V strednodobom pláne išlo najmä o zvýšenie finančnej sebestačnosti štátneho podniku a zároveň zníženie jeho závislosti na dotáciách zo štátneho rozpočtu, ktoré vychádzalo z nastavenia nového systému dotačnej politiky tak, aby motivoval poľnohospodárov k využívaniu závlah tam, kde sú vybudované a kde sú realizované štátne investície. V súčasných podmienkach poľnohospodári nie sú schopní vo vlastnej réžii, hoci s podporou opatrení PRV, realizovať potrebné rekonštrukcie resp. modernizácie závlahových systémov.

Dôvodom nenaplnenia plánov, resp. cieľov tejto koncepcie boli podľa vyjadrenia Hydromeliorácie, š. p. najmä nedostatok kvalifikovaných zamestnancov (odborníkov) a nedostatočné finančné prostriedky, ako aj problémy v schvaľovacích procesoch, či VO.

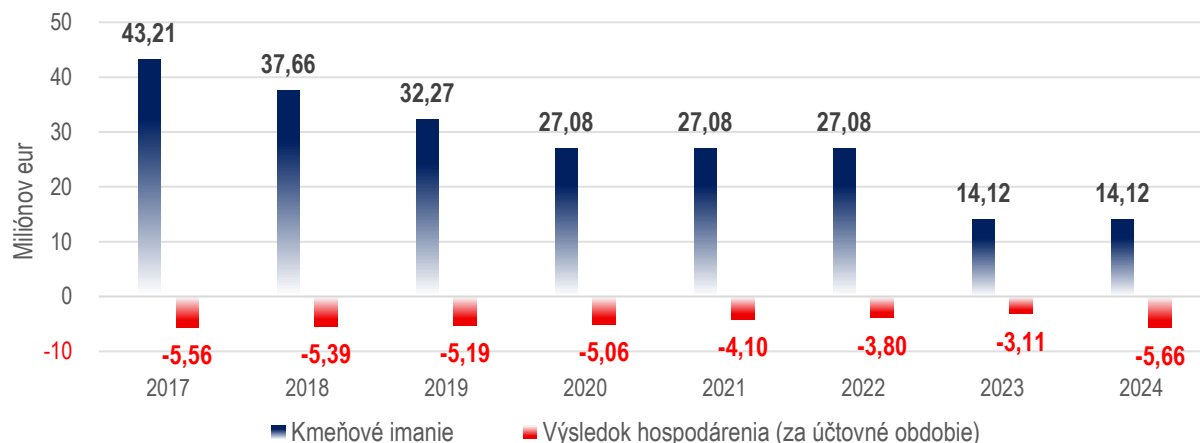
Vypracované koncepcie rozvoja podniku musí podľa zákona o štátnom podniku najprv prerokovať DR a následne ich riaditeľ štátneho podniku predkladá zakladateľovi (MPRV SR) na schválenie. Jediná koncepcia rozvoja podniku, ktorá bola v kontrolovanom období rokov 2022 až 2024 v DR prerokovaná s dostatočným časovým predstihom, bola Koncepcia rozvoja podniku na rok 2023. Koncepcie rozvoja podniku na roky 2021 a 2022 boli z dôvodu nefunkčnej DR prerokované neskoro (až 28. 06. 2022) a Koncepcia rozvoja podniku na rok 2024 nebola v DR z rovnakého dôvodu prerokovaná vôbec. Napriek tomu, že zakladateľ mal v DR svoje zastúpenie, štátny podnik nedostal ani v jednom prípade ku koncepciám rozvoja podniku žiadnu spätnú väzbu. Ani jedna z týchto koncepcií nebola zakladateľom schválená a zakladateľ ani nevyhodnocoval plány a ciele stanovené v týchto koncepciách, resp. ich plnenie. Vzájomná komunikácia zakladateľa a štátneho podniku sa javila ako zlyhávajúca, pričom MPRV SR si neplnilo svoju zodpovednosť za metodické riadenie, usmerňovanie a výkon štátnej správy vo vzťahu k Hydromelioráciám, š. p.

V rámci programového obdobia 2014 – 2020 sa Hydromeliorácie, š. p. uchádzal o projekty realizované z Operačného programu Program rozvoja vidieka SR a z Operačného programu Integrovaná infraštruktúra. Z Operačného programu Program rozvoja vidieka SR išlo o nezrealizovaný projekt „Rekonštrukcie odvodňovacích kanálov PC 1 až PC 4“ v hodnote 34,129 mil. eur a projekt „Mechanizácia pre údržbu závlahových kanálov a areálov vodných stavieb ZÁPAD, STRED a VÝCHOD“ v hodnote 7,087 mil. eur, ktorý je v súčasnosti v procese realizácie. Z Operačného programu Integrovaná infraštruktúra išlo o zrealizovaný projekt „Manažment údajov v oblasti hydromeliorácií“ v hodnote 347 tis. eur a projekt „Elektronické služby Hydromeliorácií“ vo výške viac ako 613 tis. eur, ktorý nebol zrealizovaný.

Hospodárenie štátneho podniku

Hydromeliorácie, š. p. od svojho vzniku každoročne vykazoval záporný hospodársky výsledok, nakoľko náklady nedokázal pokryť výnosmi z vlastnej činnosti. Strata podniku bola spôsobená najmä odpismi DHM – HMZ, ktorý predchádzajúci správcovia neodpisovali vzhľadom na výnimku udelenú MF SR v roku 1998. Výsledok hospodárenia zároveň závisel od výšky dotácií poskytnutých zakladateľom. Vykázané straty podnik každoročne vysporiadal znížením kmeňového imania, ktoré pri založení štátneho podniku bolo vo výške 6 510 295 958 SKK (v prepočte 216 102 235,88 eur) a k 31.12.2024 bolo vykázané vo výške alarmujúcich 14 117 694 eur, čo predstavuje jeho zníženie o takmer 202 mil. eur (93,47 % pokles).

Graf č. 1: Vývoj ekonomickej situácie Hydromeliorácie, š. p. za roky 2017 – 2024

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Hydromeliorácie, š. p.

Výsledok hospodárenia počas rokov 2017 až 2024 mal stále negatívnu hodnotu a predstavoval stratu, ktorá sa z úrovne 5 559 456 eur v roku 2017 dostala na úroveň 5 657 305 eur v roku 2024. Strata bola vyššia o 97 849 eur (nárast o 1,76 %). Najnižšia strata bola dosiahnutá v roku 2023 a predstavovala výšku 3 109 542 eur a najvyššia strata v roku 2024 vo výške 5 657 305 eur.

Z výsledkov hospodárenia Hydromeliorácie, š. p. je zrejmé, že v krátkodobom horizonte možno očakávať zápornú hodnotu kmeňového imania. Táto skutočnosť navodzuje významnú neistotu a pochybnosť nepretržitého pokračovania podniku, keďže prevádzková schopnosť podniku je úplne závislá od dotácií zakladateľa a ani z vízie na niekoľko rokov dopredu, spracovanej hlavne v koncepcii rozvoja podniku na rok 2023, sa väčšinu plánov, resp. cieľov nepodarilo štátnemu podniku naplniť, či zrealizovať. V § 22 ods. 1 písm. c) zákona o štátnom podniku je stanovený postup zakladateľa v prípade, že dochádza k znižovaniu kmeňového imania podniku alebo podnik vykazuje vo dvoch po sebe nasledujúcich ročných účtovných závierkach stratu. Na uvedené skutočnosti bolo pravidelne upozorňované aj zo strany audítora.

Starostlivosť o majetok v správe štátneho podniku

Hydromeliorácie, š. p. spravuje najmä hlavné melioračné zariadenia, t. j. závlahové a odvodňovacie systémy, reprezentované závlahovými a odvodňovacími stavbami, hnutelným a nehnuteľným majetkom, ktorý s týmito stavbami a predmetom jeho činnosti súvisí.

Pretrvávajúcim problémom bola ochrana majetku a starostlivosť o hydromelioračný majetok, ktorý bol predmetom nájomných zmlúv. V súvislosti s ochranou majetku vynaložil štátny podnik 91 464,95 eur v roku 2022, 106 745,67 eur v roku 2023 a 114 033,21 eur v roku 2024, pričom najvyššiu položku tvorili náklady na strážne služby. Najviac ohrozené boli predovšetkým neprenajaté závlahové čerpacie stanice a nadzemné časti rúrových sietí, ktoré boli neustále poškodzované krádežami a vandalizmom. Štátny podnik nemá od roku 2004 poistený dlhodobý majetok zverený do správy, s výnimkou poistenia motorových vozidiel.

Slovensko čelí čoraz častejším suchám a nepravidelným zrážkam, čo zvyšuje potrebu efektívneho zavlažovania. Na druhej strane dochádza aj k extrémnym zrážkam a povodniam, pričom odvodňovacie systémy nie sú v dostatočne funkčnom stave, aby tieto výkyvy efektívne regulovali. Väčšina zavlažovacích a odvodňovacích systémov bola vybudovaná v 60. – 80. rokoch 20. storočia. Mnohé zariadenia sú v havarijnom stave alebo úplne nefunkčné a vyžadujú si generálnu opravu.

Investičná činnosť na hlavných melioračných zariadeniach nebola v kontrolovanom období plánovaná ani realizovaná, najmä z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov od zriaďovateľa. Financovanie obnovy a údržby hydromelioračného majetku je slabé a nesystematické. Hydromeliorácie š. p. neinvestoval do dlhodobého majetku (rúrovej siete a čerpacích staníc), ani do technického zhodnotenia majetku. Štátny podnik nemá vypracovaný plán ani kvantifikovanú výšku investičného dlhu. V nasledujúcej tabuľke je uvedená výška finančných prostriedkov použitých na údržbu a opravu majetku v rokoch 2022 až 2024.

Tabuľka č. 22: Finančné prostriedky použité na údržbu a opravu majetku (v eur)

Rok	2022	2023	2024
Opravy a udržiavanie HMZ	54 193,21	198 523,23	58 584,08
Údržba odvodňovacích kanálov	187 512,33	121 251,04	288 948,24
Spolu	241 705,54	319 774,27	347 532,32

Zdroj: Hydromeliorácie, š. p.

Prenájom a predaj majetku v správe štátneho podniku

Z celkovej priemernej výmery 315 573 ha vybudovanej plochy na závlahy, Hydromeliorácie, š. p. v období rokov 2022 až 2024 prenajímal závlahy na výmere 54 962 ha, čo je 17,42 %. Z celkového počtu 461 čerpacích staníc závlahových, distribuovalo závlahovú vodu na tejto prenajímanej výmere v priemere 181 čerpacích staníc, čo predstavuje 39,26 %. Z celkovej dĺžky 254 km závlahových kanálov (privádzačov) zabezpečujúcich transport vody k závlahovým čerpacím staniciam z vodného zdroja, bolo v priemere využívaných 211 km, čo je v prepočte 82,88 %. Zároveň, z celkovej priemernej dĺžky závlahovej rúrovej siete 9 406 km (podzemný vysokotlakový alebo nízkotlakový rozvod závlahovej vody v rámci závlahového územia, resp. výmery), bolo v priemere využívaných 1 401 km, čo je v prepočte 14,89 %.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený priemerný stav hydromelioračného majetku v období rokov 2022 až 2024, s uvedením jeho využitia ako aj nevyužitia v merných jednotkách (MJ) a v percentuálnom vyjadrení.

Tabuľka č. 3: Stav využitia hydromelioračného majetku v období rokov 2022 až 2024

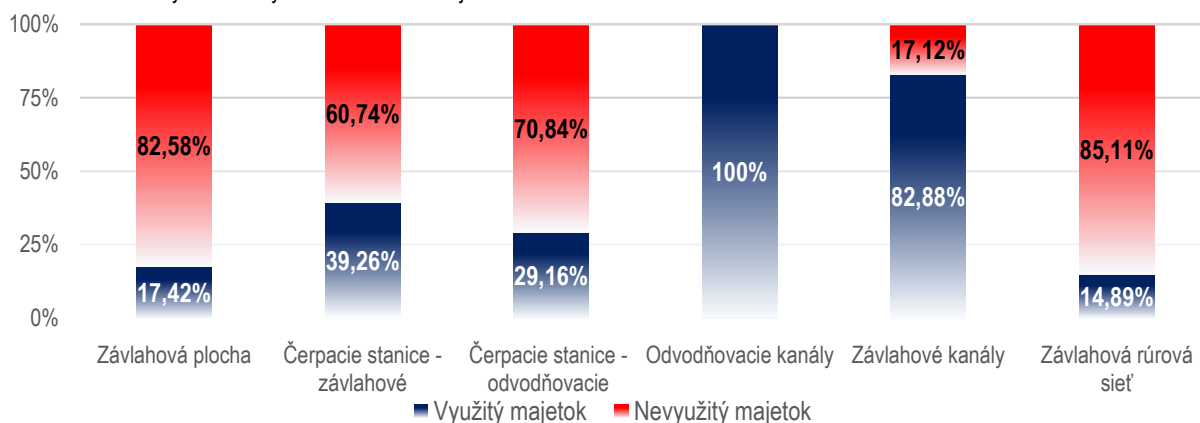
Ukazovateľ	Merná jednotka (MJ)	Priemer za roky 2022 až 2024	Využitý hydromelioračný majetok		Nevyužitý hydromelioračný majetok	
			v MJ	v %	v MJ	v %
Výmera závlah	ha	315 573	54 962	17,42	260 611	82,58
Čerpacie stanice závlahové	počet	461	181	39,26	280	60,74
Čerpacie stanice odvodňovacie	počet	24	7	29,16	17	70,84
Dĺžka odvodňovacích kanálov	km	5 833	5 833	100,00	0	0
Dĺžka závlahových kanálov	km	254	211	82,88	43	17,12
Dĺžka závlahovej rúrovej siete	km	9 406	1 401	14,89	8 005	85,11

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Hydromeliorácie, š. p.

Odvodňovacie kanále slúžia na odvádzanie vnútorných vôd zo záujmového (odvodňovacieho) územia, pričom odtok v kanáli by mal byť regulovateľný a podľa možnosti gravitačný. Z celkovej priemernej dĺžky odvodňovacích kanálov 5 833 km je ich potenciálne využitie v roku prakticky na 100 %. Z celkového počtu 24 čerpacích staníc odvodňovacích, ktoré umožňujú transport vnútorných vôd do recipientu, bolo v rokoch 2022 až 2024 využívaných 7, čo predstavuje 29,16 %.

Nevyužitý hydromelioračný majetok predstavuje majetok štátneho podniku v nefunkčnom a rozkradnutom stave, ktorý neumožňuje prenájom na účely zavlažovania, respektíve na účely prevádzky odvodu. Hydromeliorácie, š. p. nevie vyčíslieť celkovú výmeru nefunkčných hydromelioračných zariadení.

Graf č. 2: Priemer využívania hydromelioračného majetku v období rokov 2022 až 2024

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Hydromeliorácie, š. p.

Mapa pokrytia SR zavlažovacími zariadeniami je uvedená v prílohe č. 1.

Zmluvné podmienky prenájmu TPC HZZ

Za negatívum z hľadiska hospodárenia štátneho podniku možno považovať spôsob stanovenia a výšku ceny prenájmu TPC HZZ. Každá nová nájomná zmluva na prenájom TPC HZZ začínala na hodnote 3 eur/ha/rok a postupne sa počas fakturácie zohľadňovala inflácia, pričom u niektorých zmluvných strán mohol byť nárast do výšky max. 2 % z ceny prenájmu. Vo výsledku má dnes štátny podnik aj 10 rokov uzatvorené zmluvy, kde sa aj po zohľadnení inflácie pohybuje výsledná cena prenájmu do výšky 6 eur/ha/rok.

Jednou z možností otvorenia zmluvy (prípadne aj výpovede) je realizácia investície do rekonštrukcie a obnovy závlahovej infraštruktúry, teda prijatie rozhodnutia o potrebe rekonštrukcie alebo oprave predmetu nájmu. To však súvisí s problémom nedostatku finančných prostriedkov.

Novú výšku nájomného by mohol stanoviť aj interný predpis štátneho podniku schválený MPRV SR, na základe čoho by sa pristúpilo k zmenám nájomných zmlúv TPC HZZ. Ako však uviedol štátny podnik „nie je vypracovaná interná smernica o postupe na stanovenie cien nájmu za TPC z dôvodu absencie určenia spôsobu stanovenia výšky nájmu prostredníctvom buď inštalácie meracích zariadení, teda stanovenie ceny za m³ alebo stanovenie ceny za prenájom ha pod závlahou. Nie sú zadefinované presné podmienky nakoľko nepoznáme konkrétne náklady na prevádzku jednotlivých TPC.“.

Štátny podnik mal v procese prípravy aj nové znenie nájomných zmlúv, v rámci ktorých by došlo aj k zmene výšky nájomného za prenájom TPC, ktorá by vychádzala z vypracovaného znaleckého posudku. Na základe odborného vyjadrenia bola stanovená predpokladaná výška nájomného TPC na mernú jednotku závlahovej plochy vo výške 42,82 eur/ha/rok. Hoci výška nájomného bola kalkulovaná so zohľadnením všetkých prevádzkových, administratívnych a amortizačných nákladov spojených so správou a údržbou HMZ, nebola zavedená z dôvodu potreby zohľadnenia širších ekonomických, legislatívnych a agrárnych súvislostí.

V súčasnosti prebieha odborná príprava návrhu nového samostatného zákona o hydromelioráciách, ktorého súčasťou má byť aj ustanovenie spôsobu a kritérií na určovanie výšky nájomného a poplatkov za využívanie HMZ, vrátane kritérií hospodárnosti, účelnosti a environmentálnej udržateľnosti.

Výnosy dosiahnuté z prenájmu a predaja majetku štátu

V nasledujúcej tabuľke sú za jednotlivé roky kontrolovaného obdobia uvedené výnosy štátneho podniku z prenájmu majetku štátu a výnosy z priameho predaja nehnuteľného majetku štátu, ktorý bol označený ako prebytočný a neupotrebitelný na plnenie ďalších úloh v rámci činnosti podniku, a na ktorého odpredaj bolo nevyhnutné udelenie písomného súhlasu MPRV SR.

Tabuľka č. 4: Výnosy Hydromeliorácie, š. p. z prenájmu a predaja majetku štátu (v eur)

Rok	2022	2023	2024
Výnosy z prenájmu majetku štátu	283 243,03	351 023,96	288 074,17
Výnosy z priameho predaja majetku štátu	445 280,00	301 311,25	11 140,00

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Hydromeliorácie, š. p.

Kontrolná činnosť

DR zasadala v kontrolovanom období rokov 2022 až 2024 celkovo 11 krát, z toho štyrikrát v roku 2022, päťkrát v roku 2023 a dvakrát v roku 2024. Z každého zasadnutia bola vypracovaná zápisnica (záznam), v závere ktorej bolo prijaté jednohlasné uznesenie, ktorým DR vo väčšine prípadov len zobrala na vedomie alebo schválila prerokované dokumenty alebo odporučila riaditeľovi štátneho podniku niektoré z nich dopracovať a predložiť zakladateľovi (najmä koncepcie rozvoja podniku). K niektorým prerokovaným dokumentom (napr. k ročnej účtovnej závierke za rok 2023, ku koncepciám rozvoja podniku na roky 2021 a 2022, k Správam o hospodárení podniku za 1. polrok 2020, za rok 2020, za 1. polrok 2021 a za rok 2021) uznesenie DR absentovalo.

DR bola v rámci kontrolovaného obdobia nefunkčná dvakrát, konkrétne v období od 15.05.2020 do 22.04.2022 (takmer 2 roky) a od 01.11.2023 do 10.09.2024 (takmer 10,5 mesiaca), čo malo za následok neskoré prerokovanie viacerých dokumentov (všetky dokumenty predkladané DR za roky 2020 a 2021, Výročná správa za rok 2023 a ročná účtovná závierka zostavená k 31.12.2023), resp. ich neprerokovanie (Koncepcia rozvoja podniku na rok 2024). Nefunkčnou sa v oboch prípadoch stala odvolaním predsedu DR z funkcie zo strany MPRV SR.

DR v rámci svojej pôsobnosti nie vždy postupovala v súlade s ustanovením § 21 ods. 1 zákona o štátnom podniku a čl. 7 ods. 1 Štatútu a rokovacieho poriadku dozornej rady Hydromeliorácie, štátny podnik. Konkrétne v rokoch 2022 až 2024 neschvaľovala návrhy na obstaranie hmotného a nehnuteľného majetku, Koncepcie rozvoja podniku na roky 2021 a 2022 prerokúvala s výrazným časovým oneskorením a Koncepciu rozvoja podniku na rok 2024 neprerokovala vôbec, ďalej nekontrolovala údaje v účtovných knihách, ako aj ďalších dokladoch a nepodávala zakladateľovi polročnú a ročnú správu o hospodárení podniku.

Nedostatky boli zistené aj v konaní riaditeľa štátneho podniku v súvislosti s predkladaním niektorých dokumentov zakladateľovi na schválenie po ich prerokovaní v DR, čo nebolo v súlade s § 19 ods. 6 zákona o štátnom podniku.

Závodisko, š. p.

Koncepcie rozvoja štátneho podniku

Na kontrolované obdobie rokov 2022 až 2024 vypracoval Závodisko, š. p. len dve koncepcie rozvoja podniku, konkrétne na rok 2022 a na rok 2023, a to v súlade so zákonom o štátnom podniku, pričom každá z nich obsahovala zákonom predpísané náležitosti. Koncepciu rozvoja podniku na rok 2024 štátny podnik nevypracoval.

V oblasti investičného rozvoja koncepcie neobsahovali kvantifikované rozvojové projekty s argumentom, že „podnik nemá správu o plánovaných dotáciách“ (rok 2022), pričom v plánovaní počítal s uvažovanými dotáciami v objeme cca 1,2 mil. eur. Podnik uvádzal, že pri uvedenej dotácii a s prijatím racionalizačných opatrení „dokáže zabezpečiť kladný hospodársky výsledok, zorganizovať primerane kvalitnú dostihovú sezónu, avšak bez obnovy štátneho majetku, ktorý je dlhodobu finančne poddimenzovaný“. Koncepcia na rok 2023 obsahovala aj hodnotiace konštatovania za uplynulé roky: počet koní v slovenskom tréningu neustále klesá, v roku 2010 bol 307 koní, v sezóne 2016 bolo 285 koní a v roku 2020 už len 230 koní. Závodisko, š. p. v posledných štyroch rokoch nedokázal vytvárať lepšie podmienky pre majiteľov koní na Slovensku.

Koncepcia rozvoja podniku na rok 2023 obsahovala aj opis stavu a apel na dokončenie zastavenej investície – výstavba polyfunkčnej tribúny. Ide o najrozsiahlejší a finančne najnákladnejší projekt investičného rozvoja z roku 2009, kedy Závodisko, š. p. uzatvoril s MPRV SR zmluvu o poskytnutí dotácie na výstavbu v objeme 3 319 390 eur. Výstavba „Novej tribúny“ sa začala v roku 2010, avšak v roku 2012 bola pozastavená. Preinvestovaných bolo 1,058 mil. eur a zvyšných 2,261 mil. eur bolo vrátených do štátneho rozpočtu. Tribúna je dodnes nedokončenou a chátrajúcou (nezakonzervovanou), samostatne oploťou stavbou, ktorá nemá jasný horizont jej dokončenia. Pre nedostačujúce zdroje na investičný rozvoj, aj v prípade viaczdrojového financovania, predstavuje nedostavaná multifunkčná tribúna dlhotrvajúce riziko rozvoja aj napriek tomu, že v roku 2021 bol vypracovaný statický posudok, podľa ktorého bolo možné po vykonaní sanačných prác vo výstavbe tribúny pokračovať. Celkové odhadované náklady na dostavbu boli vyčíslené na sumu do 6 mil. eur. V roku 2023 Závodisko, š. p. požiadal MPRV SR o dotáciu 3 mil. eur na dostavbu, čo predstavovalo 50 % z celkového investičného nákladu. Druhú nákladovú časť plánovali financovať z vlastných zdrojov a z komerčného úveru. Stanovisko k projektu vypracoval v roku 2023 aj Útvár hodnoty za peniaze MF SR, ktorý uviedol, že predpoklad nových tržieb z prenájmu je opodstatnený, ale ich výšku nie je možné overiť, pričom zvýšenie odhadovaných príjmov na úrovni 0,7 mil. eur ročne nezabezpečí finančnú nezávislosť štátneho podniku od dotácií zo strany MPRV SR. Z rozpočtu MPRV SR nebola v rokoch 2023 a 2024 na projekt „Nová tribúna“ poskytnutá žiadna dotácia a s poskytnutím kapitálových dotácií pre Závodisko, š. p. sa v rozpočte nepočítalo ani na rok 2025.

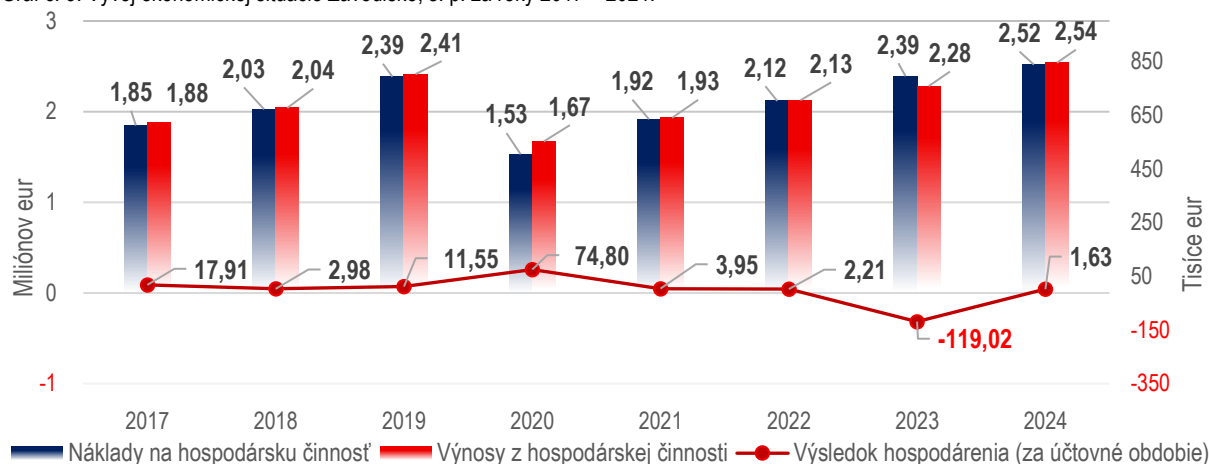
Strategické smerovanie štátneho podniku

Závodisko, š. p. nemal v kontrolovanom období vypracované žiadne samostatné strednodobé, ani dlhodobé plány rozvoja. Plánovanie projektov a ich realizácia bola závislá od doručenia kapitálových dotácií od zakladateľa a od výšky príjmov z vlastnej činnosti. K zásadným systémovým ani organizačným zmenám v štátnom podniku neprišlo v žiadnom časovom ohľade, nedeklarovali ich ani koncepcie rozvoja štátneho podniku. Rozpočtové a celkové finančné zabezpečenie prevádzky Dostihovej autority v SR je možné považovať za dlhodobu poddimenzovanú.

Hospodárenie štátneho podniku

Schopnosť Závodisko, š. p. pokračovať v činnosti a pokrývať svoje náklady závisí prevažne od dotácií, ktoré poskytuje jeho zriaďovateľ. Okrem toho je udržateľnosť prevádzky ovplyvnená aj vývojom vlastných príjmov štátneho podniku. To znamená, že financovanie inštitúcie pochádza z dvoch hlavných zdrojov, ktoré sú kľúčové pre zabezpečenie nepretržitej prevádzky Dostihovej autority v SR.

Graf č. 3: Vývoj ekonomickej situácie Závodisko, š. p. za roky 2017 – 2024.

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Závodisko, š. p.

Výsledok hospodárenia Závodisko, š. p. po zdanení, bol v priebehu posledných rokov s výnimkou roku 2023 kladný. V roku 2023 hospodáril štátny podnik so stratou viac ako 119 tis. eur. V rámci kontroly hospodárenia boli zistené nedostatky v oblasti vedenia účtovníctva a hotovostných platieb.

Starostlivosť o majetok v správe štátneho podniku

Štátny podnik má v správe majetok štátu v lokalite Bratislava Petržalka – Starý háj s rozlohou 28,8 ha, z toho dostihová dráha zaberá 18,3 ha a zastavaná plocha je na rozlohe 0,8 ha. V areáli sa nachádzajú štyri kryté a dve otvorené tribúny s celkovou kapacitou 1 444 miest a infraštruktúra pre zabezpečenie dostihovej prevádzky (hospodárske budovy, stajne, sociálne zariadenia, parkovacie priestory, bufety, technické a dopravné zariadenia).

Ochrana majetku štátneho podniku bola v kontrolovanom období rokov 2022 až 2024 zabezpečovaná prostredníctvom šiestich uzavretých zmlúv so strážnymi spoločnosťami. V súvislosti s ochranou majetku vynaložil štátny podnik 74 084,00 eur v roku 2022, 61 242,75 eur v roku 2023 a 66 540,05 eur v roku 2024. Na poistenie majetku, poistenie úrazu osôb, poistenie všeobecnej zodpovednosti a poistenie zodpovednosti štatutárov vynaložilo Závodisko, š. p. finančné prostriedky vo výške 9 627,36 eur v roku 2022, 10 031,36 eur v roku 2023 a 8 910,74 eur v roku 2024.

Prenájom a predaj majetku v správe štátneho podniku

V nasledovnej tabuľke sú za jednotlivé roky kontrolovaného obdobia rokov 2022 až 2024 uvedené počty uzatvorených nájomných zmlúv vrátane ich dodatkov a s uvedením tržieb spojených s prenájom vybraného majetku štátu.

Tabuľka č. 5: Prehľad počtu uzatvorených nájomných zmlúv Závodisko, š. p., s uvedením výšky tržieb (v eur)

Rok	2022		2023		2024	
	Počet zmlúv	Tržby (v eur)	Počet zmlúv	Tržby (v eur)	Počet zmlúv	Tržby (v eur)
Prenájom spojený s koňmi	13	99 721,53	13	98 950,00	4	98 723,01
Prenájom parkovacej plochy	31	26 583,00	23	23 300,00	30	24 790,00
Prenájom obchodných zariadení	5	15 186,01	5	19 115,12	5	27 818,13
Prenájom nebytových priestorov na samostatne konané akcie	18	54 673,62	15	81 561,03	10	121 186,61
Prenájom reklamných plôch	2	95 992,58	2	104 790,35	1	149 769,75
Spolu	69	292 156,74	58	327 716,50	50	422 287,50

Zdroj: Spracované NKÚ SR z podkladov Závodisko, š. p.

Celkové tržby z vybraných zmlúv za rok 2022 boli vo výške 292 156,74 eur, za rok 2023 vo výške 327 716,50 eur a za rok 2024 vo výške 422 287,50 eur. Napriek 27,54 % poklesu počtu uzatvorených zmlúv v roku 2024 oproti roku 2022 (zo 69 na 50 zmlúv) možno konštatovať, že postupným zvyšovaním cien za prenájom jednotlivých častí majetku štátu došlo k nárastu tržieb o viac ako 130 tis. eur, čo je v prepočte 44,54 % nárast.

Okrem zmlúv, ktoré podniku priniesli kladné tržby, uzatvorilo Závodisko, š. p. v kontrolovanom období aj niekoľko ekonomicky nevýhodných zmlúv, ktoré pre podnik znamenali hospodársku stratu.

Kontrolná činnosť

DR zasadala v kontrolovanom období rokov 2022 až 2024 celkovo päťkrát, z toho dvakrát v roku 2022 a tri krát v roku 2023. V roku 2024 nezasadala DR vôbec, pretože od 16.08.2023 nebola uznášaniaschopná. Kontrolou bolo zistené, že DR si počas kontrolovaného obdobia neplnila svoje zákonom stanovené povinnosti, z ktorých počas kontroly vyplynulo niekoľko porušení zákona o štátnom podniku.

Konkrétne neprerokúvala Koncepcie rozvoja podniku na roky 2022 a 2023, v roku 2022 nepodávala zakladateľovi polročnú a ročnú správu o hospodárení podniku, v roku 2023 nepodnikla žiadne kroky k schváleniu výberu audítora na overenie účtovnej závierky, ďalej nedohliadala na vedenie a hospodárenie podniku a nekontrolovala údaje v účtovných knihách, ako aj ďalších dokladoch.

Záver

Od posledných kontrol NKÚ SR na MPRV SR a štátnych podnikoch v jeho gescii, vykonaných v rokoch 2017 až 2019, nedošlo k žiadnej významnej zmene k lepšiemu. Naše odporúčania ako aj opatrenia prijaté na strane ministerstva a štátnych podnikov sa síce plnili, no len formálne a nemali pozitívny dopad na ich fungovanie.

Riziká identifikované pred kontrolou sa potvrdili, a to najmä čo sa týka nedostatočného strategického riadenia rozvoja kontrolovaných štátnych podnikov a nedostatočného výkonu funkcie ich zakladateľa (MPRV SR). Koncepcie rozvoja vo väčšine prípadov štátne podniky vypracovávali zbytočne, pretože MPRV SR ich neschvaľovalo, nesledovalo a ani nevyhodnocovalo plány a ciele v nich stanovené. Činnosť zakladateľa (MPRV SR) sa v podstate zúžila najmä na pridelovanie dotácií k zabezpečeniu prevádzky štátnych podnikov, pričom chýbal koncepčný prístup k zachovaniu ich hlavného poslania, a to zveľaďovania majetku štátu.

Dlhodobou nečinnosťou MPRV SR priamo spôsobilo a bolo zodpovedné za niekoľkomesačnú nefunkčnosť DR obidvoch kontrolovaných štátnych podnikov, čo malo za následok neskoré prerokovanie viacerých dokumentov, resp. ich neprerokovanie. V prípade štátneho podniku Hydromeliorácie, š. p. bola DR nefunkčná 2 krát, konkrétne v období od 15.05.2020 do 22.04.2022 (takmer 2 roky) a od 01.11.2023 do 10.09.2024 (10,5 mesiaca). V prípade štátneho podniku Závodisko, š. p. DR bola nefunkčná od 16.08.2023 a v priebehu celého roka 2024.

Štátny podnik Hydromeliorácie, š. p. si svoju každoročne vykazovanú stratu spôsobenú vysokými odpismi hydromelioračného majetku vysporiadava na úkor znižovania kmeňového imania, ktoré od založenia podniku v roku 2003 pokleslo ku koncu roku 2024 o takmer 202 mil. eur (o 93,47 %), pričom v krátkodobom horizonte možno očakávať jeho zápornú hodnotu.

Slovensko čelí čoraz častejším suchám a nepravidelným zrážkam, čo zvyšuje potrebu efektívneho zavlažovania. Na druhej strane dochádza aj k extrémnym zrážkam a povodniam, pričom odvodňovacie sústavy nie sú v dostatočne funkčnom stave, aby tieto výkyvy efektívne regulovali. Väčšina zavlažovacích a odvodňovacích systémov bola vybudovaná v 60. – 80. rokoch 20. storočia. Mnohé zariadenia sú v súčasnosti v havarijnom stave alebo úplne nefunkčné a vyžadujú si generálnu opravu. Ide pritom o majetok, ktorý sa má využívať pre stabilizáciu poľnohospodárskej výroby a zároveň slúžiť ako preventívne opatrenie v prípade nepriaznivých zrážkových pomerov.

V období rokov 2022 až 2024 štátny podnik prenajímal závlahy len na výmere cca 55 tis. ha, čo je približne 17,50 %. Závlahová rúrová sieť bola tiež využitá len na necelých 15 %. Pri väčšine uzatvorených zmlúv štátneho podniku Hydromeliorácie, š. p. sa aj po zohľadnení inflácie pohybuje výsledná cena prenájmu TPC HZZ len do výšky 6 eur/ha/rok, čo je na fungovanie podniku nepostačujúce. Na investičné zámery Hydromeliorácie, š. p. nemá vypracované projektové dokumentácie a investičná činnosť na hlavných melioračných zariadeniach nebola plánovaná ani realizovaná, najmä z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. Štátny podnik nemá vypracovaný plán ani kvantifikovanú výšku investičného dlhu. Čerpanie eurofondov v rámci programového obdobia 2014 – 2020

bolo veľmi slabé. Úspešne bol zrealizovaný len projekt „Manažment údajov v oblasti hydromeliorácií“ v hodnote 347 tis. eur a aktuálne sa realizuje projekt „Mechanizácia pre údržbu závlahových kanálov a areálov vodných stavieb ZÁPAD, STRED a VÝCHOD“ v hodnote 7,087 mil. eur. Štátny podnik sa uchádzal aj o eurofondy na Projekt Rekonštrukcie odvodňovacích kanálov PC 1 až PC 4 v hodnote 34,129 mil. eur a projekt „Elektronické služby Hydromeliorácií“ vo výške viac ako 613 tis. eur, ktoré nikdy nezrealizoval.

Štátny podnik Závodisko, š. p. má z pohľadu svojej funkcie jedinečné športovo-kultúrno-spoločensko-hospodárske postavenie ako jediná dostihová autorita zabezpečujúca organizáciu dostihových dní, testovanie výkonnostného potenciálu dostihových koní a vedenie plemenárskej a zooteknickej dokumentácie vrátane zabezpečenia výkonu gescie v chove anglického plnokrvníka a klusáka v SR. Výsledok hospodárenia štátneho podniku Závodisko, š. p. bol po zdanení v období rokov 2022 a 2024 síce kladný, rádovo však len v jednotkách tis. eur. V roku 2023 hospodáril štátny podnik so stratou 119 tis. eur.

Štátne podniky môžu svoje aktíva kryť z vlastných alebo z cudzích zdrojov. Vlastné zdroje majú výrazne obmedzené a cudzie zdroje krytia predstavujú predovšetkým dotácie od zakladateľa (MPRV SR).

Obidva štátne podniky nie sú podnikmi na uspokojovanie verejnoprospešných záujmov. Podľa zákona o štátnom podniku by svoju podnikateľskú činnosť mali prevádzkovať samostatne na základe hospodárenia na vlastný účet a uhrádzať svoje potreby a náklady z príjmov získaných predovšetkým zo svojej podnikateľskej činnosti, ako aj z ďalších zdrojov. Zákon teda zdôrazňuje úlohu štátneho podniku vytvárať príjmy na fungovanie a uspokojovanie potrieb hlavne z podnikateľskej činnosti, kde doplnkovými príjmami štátneho podniku môžu byť schémy finančnej pomoci zabezpečované štátom. Ani jeden z kontrolovaných štátnych podnikov nebol schopný generovať dostatočné príjmy na to, aby samostatne fungoval a uspokojoval svoje náklady a potreby. Naopak, boli a sú odkázané na finančnú pomoc od štátu, pričom nedostatočnosť ministerstva v ich riadení a metodickom usmerňovaní má svoj podiel na dôsledkoch v podobe ekonomickej stagnácie obidvoch štátnych podnikov.

Je preto namieste otázka, ako by mali obidva štátne podniky fungovať v budúcnosti, keďže ich strategický význam je nespochybniteľný. Vhodným východiskom z tejto situácie by mohla byť buď zmena postavenia na verejnoprospešný štátny podnik (najmä v prípade Závodisko, š. p.), alebo prehodnotenie ich ekonomického modelu tak, aby boli schopné naplňovať zákonné požiadavky podnikateľskej činnosti. Prospešný by bol nový zákon o hydromelioráciách, ktorý je v štádiu prípravy, keďže oblasť hydromeliorácií je v súčasnosti zastrešená len vo vodnom zákone v gescii MŽP SR.

V prípade štátneho podniku Hydromeliorácie, š. p. prichádzajú do úvahy aj ďalšie možnosti. Jednou z nich je jeho zlúčenie s SVP, š. p. aj s prihladením na schválenú koncepciu vodnej politiky SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050. Druhou možnosťou by bolo, že štátny podnik Hydromeliorácie, š. p. by v budúcnosti fungoval len ako správca hydromelioračného majetku, pričom investičné projekty a ich realizáciu by mohla zabezpečovať Vodohospodárska výstavba, š. p., ktorá má v tejto oblasti dlhoročné skúsenosti.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontrolné skupiny NKÚ SR vypracovali protokoly o výsledku kontroly. Na kontrolovanom subjekte MPRV SR boli identifikované štyri kontrolné zistenia, na Hydromeliorácie, š. p. 12 kontrolných zistení a na Závodisko, š. p. 15 kontrolných zistení. MPRV SR vznieslo dve námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení, ktoré sa týkali absencie právneho úkonu menovania výberovej komisie do vyhlásených výberových konaní a inštitútu neodvolania z funkcie povereného riaditeľa štátneho podniku (nezrušenia jeho poverenia). NKÚ SR predmetné kontrolné zistenia zdôvodnil dostatočným spôsobom nielen v protokole, ale aj v oznámení výsledku preverenia námietok. Diskusia medzi zástupcami NKÚ SR a MPRV SR k tejto problematike prebehla aj osobne pri prerokovaní protokolu o výsledku kontroly. Preverenie námietok nebola potvrdená ich opodstatnenosť. Závodisko, š. p. a Hydromeliorácie, š. p. nevzniesli námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. NKÚ SR uložil kontrolovaným subjektom prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a následne predložiť správu o ich splnení/plnení. Splnenie/plnenie prijatých opatrení sa bude zo strany NKÚ SR monitorovať a vyhodnocovať.

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 2 501 14 911
✉ info@nku.gov.sk

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičova 12
812 66 Bratislava
☎ +421 2 592 66 111
✉ info@land.gov.sk

Hydromeliorácie, štátny podnik

Vrakunská 29
825 63 Bratislava
☎ +421 2 402 58 212
✉ info@hmosp.sk

Závodisko, š. p.

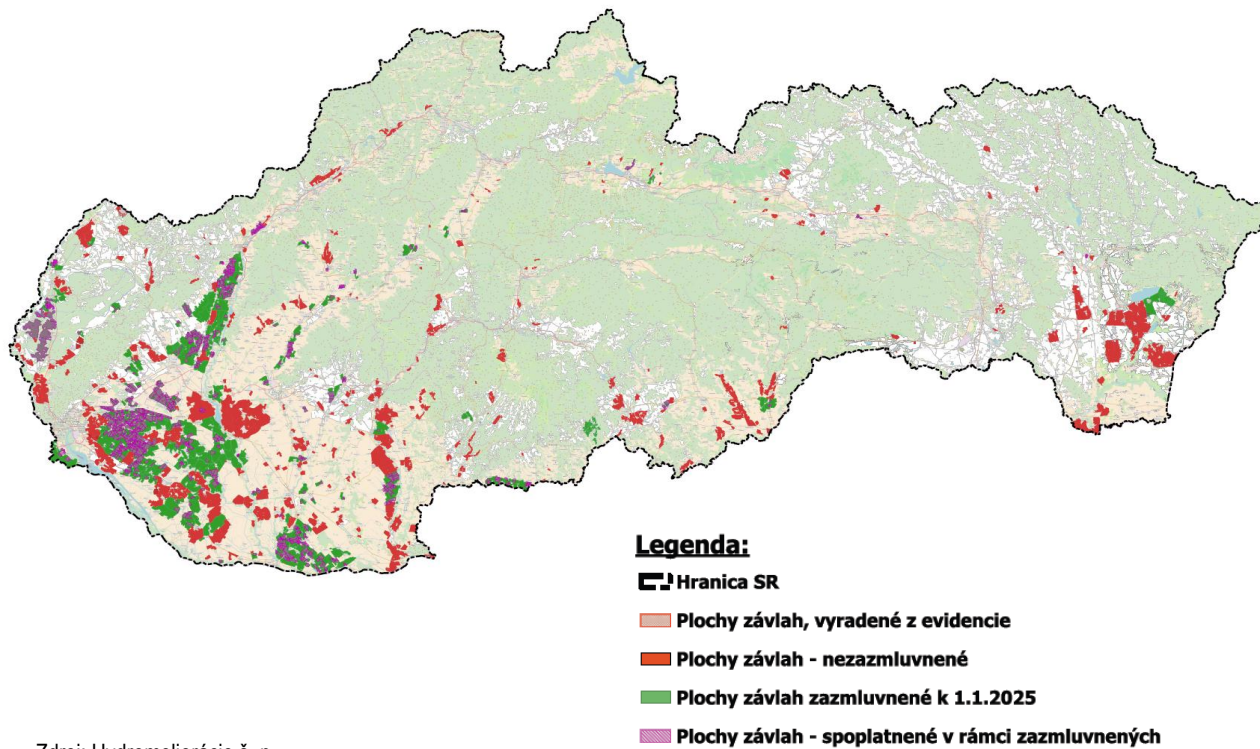
Starohájska 29
852 69 Bratislava
☎ +421 2 624 11 504
✉ info@zavodisko.sk

Zoznam použitých skratiek

DR	dozorná rada
HMZ	hydromelioračné zariadenia
HOZ	hlavné odvodňovacie zariadenia
HZZ	hlavné závlahové zariadenia
Hydromeliorácie, š. p.	Hydromeliorácie, štátny podnik
kontrolná skupina	kontrolná skupina Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky
kontrolované štátne podniky	štátny podnik Hydromeliorácie, š. p., štátny podnik Závodisko, š. p.
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MPRV SR, ministerstvo, zakladateľ	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV SR	Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky
SR	Slovenská republika
SVP, š. p.	Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik
TPC	Technicko-prevádzkové celky
VO	verejné obstarávanie
Vodohospodárska výstavba, š. p.	VODOHOSPODÁRSKA VÝSTAVBA, ŠTÁTNY PODNIK
zákon o NKÚ SR	zákon NR SR č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
zákon o štátnom podniku	Zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov
Závodisko, š. p.	Závodisko, š. p.

Prílohy

Príloha č. 1: Mapa pokrytia SR zavlažovacími zariadeniami

Zdroj: Hydromeliorácie š. p.